

СЕКЦІЯ 2 СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 330.332

Абдуллаєва А.Є.

*кандидат економічних наук,
асистент кафедри фінансів*

*Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Саєнко Я.А.

студент обліково-фінансового факультету

*Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Abdullayeva Anastasia

*Candidate of Sciences (Economics),
Assistant Professor of the Department of Finance,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics*

Saenko Yaroslav

*Student of the Accounting and Finance Faculty
Vinnytsia Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВІННИЦЬКОГО РЕГІОНУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

INVESTMENT CAPITAL OF VINNITSA REGION: STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

АНОТАЦІЯ

Одним із фундаментальних показників, які визначають ефективність використання ресурсів у регіоні, є рівень залучення інвестицій із різних джерел та різними суб'єктами господарювання. Даний показник визначає рівень довіри іноземних партнерів до даного регіону як результат збільшення ресурсів, зокрема фінансових, якими розпоряджається влада, а також поліпшення інфраструктури середовища. Зокрема, у статті розглянуто основні чинники, під впливом яких формується інвестиційна привабливість Вінницького регіону і, як результат, позитивний імідж країни. Оскільки капітальні інвестиції вважаються головним чинником підвищення діяльності підприємства області, у статті проаналізовано освоєння таких інвестицій протягом 2014–2017 рр. Визначено, що є головним джерелом фінансування капітальних інвестицій. Проведено аналіз капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, що дало змогу сформувати пріоритетні галузі для інвестування у Вінницьку область.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, іноземні інвестиції, капітальні інвестиції, інвестиційний портфель, реальні інвестиції.

АННОТАЦИЯ

Одним из фундаментальных показателей, определяющих эффективность использования ресурсов в регионе, является уровень привлечения инвестиций из различных источников и разными субъектами хозяйствования. Данный показатель определяет уровень доверия иностранных партнеров к данному региону как результат увеличения ресурсов, в том числе финансовых, которыми распоряжается власть, а также улучшение инфраструктуры среды. В частности, в статье рассмо-

трены основные факторы, под влиянием которых формируется инвестиционная привлекательность Винницкого региона и, как результат, положительный имидж страны. Поскольку капитальные инвестиции считаются главным фактором улучшения деятельности предприятия области, в статье проанализировано освоение таких инвестиций в течение 2014–2017 гг. Определено, что является главным источником финансирования капитальных инвестиций. Проведен анализ капитальных инвестиций по видам экономической деятельности, что позволило сформировать приоритетные отрасли для инвестирования в Винницкую область.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, иностранные инвестиции, капитальные инвестиции, инвестиционный портфель, реальные инвестиции.

ANNOTATION

One of the key tasks of the current government is the development of regions and the strengthening of their economic potential. An important factor in economic growth is investment. For Ukraine, which is experiencing a period of crisis, it is especially important and relevant for attracting foreign investment, as they have a significant impact on the country's economic development. Involving a sufficient number of investments, both capital and direct, will enable to expand the resource base of the region, improve the infrastructure of the area and restore the trust of foreign investors. However, under the current economic conditions, the largest degradation in Ukraine is experiencing investment activity. The deterioration of the investment climate, the ability of budgets of all levels, and the reduction of business activity of business entities have led to the difficult situation of the investment sector. Therefore, the investment attractiveness of the country is an indicator of the

success of economic policy at both macro and micro levels. As a complex indicator, it is influenced by many factors of direct and indirect action. In addition, the characteristic feature of investment attractiveness is the duration of formation due to the implementation of a complex of interrelated measures of a coherent policy of state institutions and private structures, provided that there are no external significant negative factors of influence. At the same time, one factor, even short-term in its work, is sufficient to drastically reduce the country's attractiveness for investors. Thus, investment attractiveness is an important component of the strategy of sustainable economic development of the state. Because, analyzing the temperament and the nature of investing, one can understand that, as a rule, business entities invest in long-term funds. This will enable a stable strategic development for the next ten years. The study of this indicator has an extremely high theoretical and practical value, especially in the context of structural changes in the national economy and changes in geopolitical vectors.

Key words: investments, investment attractiveness, foreign investments, capital investments, investment portfolio, real investment.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток вітчизняної економіки, підвищення конкурентоспроможності українських підприємств із метою подолання їхнього відставання від економічно розвинутих країн, інтеграції у світове співтовариство неможливі без здійснення інвестицій, у тому числі іноземних. Інвестиції є необхідною умовою впровадження сучасних технологій виробництва, що дає можливість досягнути суттєвого зниження собівартості продукції, зростання обсягів виробництва, підвищення якості продукції та послуг, здійснити вихід на міжнародний ринок з інноваційними продуктами. Усе це дає змогу значно підвищити ефективність ринкової діяльності підприємств і зміцнити свої позиції в умовах жорсткої конкурентної боротьби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Дослідженням інвестиційного розвитку займаються провідні як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-економісти, зокрема: Л. Горбатюк, Л. Гітман, М. Джонк, А. Загородній, Б. Карпінський, Т. Майорова, М. Мельник, І. Сазонець, В. Федорова та ін. Наукові здобутки вчених мають велике теоретичне та практичне значення, проте, на нашу думку, приділяється недостатня увага дослідженню інвестиційного розвитку Вінницької області.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження інвестиційного потенціалу регіону, уточнення інвестиційних пріоритетів із погляду депресивного характеру загальної економічної ситуації в країні та шляхів залучення інвестицій у Вінницьку область.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Привабливість економіки регіону та її розвиток визначаються здійсненням іноземних інвестицій. Одержання іноземних інвестицій, умови їх залучення – це чинники, що характеризують інвестиційну діяльність і сприяють подальшому розвитку зовнішньоекономіч-

них зв'язків. Загалом інвестори вправі виступати в ролі засновників, вкладників, кредиторів, покупців, а також виконувати інші функції учасників інвестиційного процесу.

Інвестиційна діяльність у Вінницькому регіоні формується під впливом таких чинників, як: рівень економічного розвитку регіону; демографічний стан; щільність транспортних мереж та розвиток комунікацій; інвестиційна інфраструктура, місцеві податки та ефективність інвестицій; соціальна інфраструктура; ризики; науково-технічний потенціал.

Вінницька область є інвестиційно привабливим регіоном, оскільки має потужний промисловий та науковий потенціал, розвинену транспортну інфраструктуру, вигідне географічне розташування відносно ринків України та країн ЄС. На ринку інвестиційних товарів Вінниччини вагому питому вагу займають інвестиції в основний капітал, зокрема інвестиційні проекти, що пов'язані з реконструкцією та модернізацією, технічним переозброєнням діючих підприємств, придбанням обладнання, сучасних технологій тощо. Динаміку капітальних інвестицій проілюстровано на рис. 1.

Упродовж 2014–2017 рр. у Вінницькій області спостерігалася позитивна динаміка освоєння капітальних інвестицій. Їхні обсяги в 2016–2017 рр. були суттєво вищими, ніж у минулі роки, що свідчить про зростання інвестиційних процесів у регіоні. Найвищого показника було досягнуто в 2017 р. Попри зменшення у 2014 р., обсяг капітальних інвестицій залишався досить стабільним та відчутно збільшився у 2015 р.

Аналіз інвестиційної діяльності у вибраному регіоні свідчить про те, що головним джерелом фінансування капітальних інвестицій були й залишаються власні кошти підприємств та організацій (табл. 1).

Так, у Вінницькій області саме за рахунок капітальних інвестицій у 2017 р. освоєно 8 028 млн грн власних коштів підприємств та організацій, що становить 68,3% загального об-

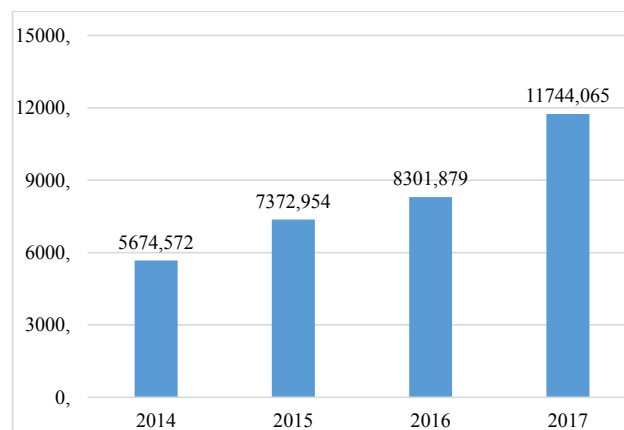

Рис. 1. Капітальні інвестиції у Вінницьку область, 2014–2017 рр., млн грн

Джерело: сформовано авторами за даними [1]

сягу капітальних інвестицій. Другим за обсягом стали кошти місцевих бюджетів, які сягнули 1 606 млн грн, що, передусім, стало можливим завдяки політиці фінансової децентралізації. Як правило, у попередні роки цей показник не перевищував 6–8% обсягу освоєних капітальних інвестицій.

Порівняно з попередніми роками в обсязі капітальних інвестицій значно збільшився показник коштів іноземних інвесторів, який виріс на 4,9 млн грн, що демонструє позитивну репутацію на Україні, зокрема Вінницького регіону, на міжнародній арені.

Водночас за рахунок коштів державного бюджету освоєно лише 361 млн грн (3,07%), що, з одного боку, зумовлено перерозподілом фінансових надходжень на користь регіонів, а з іншого – пов'язано зі складним фінансово-еко-

номічним становищем країни і необхідністю збільшувати видатки на забезпечення обороноздатності країни.

Необхідно зазначити, що інвестиційні кредити, які видаються комерційними банками, спрямовані переважно на кредитування сфери послуг (будівництво ресторанів, крамниць тощо), тобто у невиробничу сферу, де дохід від реалізації створюється у порівняно короткі терміни. Проте для економіки області більш доцільними є кредити, спрямовані у виробничу сферу, зокрема на оновлення, модернізацію виробництва, розроблення нових видів продукції. Особливої актуальності у зв'язку із цим набувають такі форми кредитування, як лізинг та вексельне кредитування, низький рівень застосування яких пов'язаний, передусім, із відсутністю досконалого законодавства із цих питань.

Таблиця 1

Склад капітальних інвестицій Вінницької області за джерелами фінансування, 2012–2017 рр., млн грн

Показники	2014	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення 2017–2014	Темп приросту 2016/2014
Усього	5674,57	7372,95	8301,88	11744,1	6069,49	106,96
у т. ч.:						
коштів державного бюджету	28,05	171,4	270,55	361,6	333,55	1189,13
коштів місцевих бюджетів	319,54	577,8	779,24	1606,2	1286,66	402,66
власних коштів підприємств та організацій	3955,92	4837,4	5528,48	8028,3	4072,38	102,94
кредитів банків та інших позик	503,07	487,39	640,95	412,52	-90,55	-18,00
коштів іноземних інвесторів	8,23	2,14	1,21	6,2	-2,03	-24,67
коштів населення на будівництво житла	696,71	1204,69	953,47	1137,2	440,49	63,22
інших джерел фінансування	163,05	92,14	127,98	192,1	29,05	17,82

Джерело: сформовано авторами за даними [1]

Таблиця 2

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2014–2017 рр., млн грн

	2014	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення 2017–2014	Темп приросту 2017/2014
Усього	5674,6	7373	8301,9	11744	6069,41	106,96
в т. ч.:						
Сільське, лісове та рибне господарство	1545,9	2194,8	3370,8	4627,6	3081,7	199,3
Промисловість	2328,8	2333,6	1875,3	2485	156,2	6,7
Будівництво	835,3	1182,4	1048,2	1351,4	516,1	61,8
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	181,9	237,5	269	550,4	368,5	202,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	74,7	329,6	182,8	370,8	296,1	396,4
Тимчасове розміщення й організація харчування	5,4	8,5	16,1	10,4	5	92,6
Інформація та телекомунікації	20,4	34,4	47,7	54,3	33,9	166,2
Фінансова та страхова діяльність	2,2	18,2	9,9	12	9,8	445,5
Операції з нерухомим майном	53,6	90,8	153,2	157,1	103,5	193,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	108,8	135,3	174	155,1	46,3	42,6
Освіта	41,6	93,5	124,4	114	72,4	174,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	5,1	11,2	18,6	22,1	17	333,3

Джерело: сформовано авторами за даними [1]

Аналіз капітальних інвестицій за видами економічної діяльності показує, що найбільшу частку капітальних інвестицій (40,67% загального обсягу) вкладено підприємствами сільсько-лісового та рибного господарства. Значний обсяг інвестицій освоєно промисловими підприємствами (22,5%), будівельними підприємствами (12,62%) (табл. 2).

Пріоритетними галузями для інвестування у Вінницькій області є агропромислове виробництво, харчова промисловість, машинобудування і металообробка (завод «Маяк» – радіатори, «Форт» – зброя, агрегатний завод – насоси), електроенергетика, хімічна промисловість, ІТ (інформаційно-комунікаційні технології), туризм.

Обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку Вінницької області з початку інвестування, на 31 грудня 2016 р. становив 1 179,8 млн дол. США, а в розрахунку на одну особу населення становить 113,1 дол. США.

Інвестиції надійшли у Вінницьку область із 55 країн світу. Більшість інвестицій (77% загального обсягу акціонерного капіталу) надійшла з країн ЄС – 139,3 млн дол. США, з інших країн світу – 40,5 млн дол. (22,5%). До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадають 67% загального обсягу прямих інвестицій, входять Кіпр – 38,1 млн дол. США, Австрія – 29,8 млн, Франція – 26,3 млн, Німеччина – 14,6 млн, а також Польща – 11,9 млн дол. США.

На підприємствах промисловості зосереджено 131,90 млн дол. США (73,4%) загального обсягу прямих інвестицій в область, зокрема переробної – 116,1 млн дол., добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 5,2 млн дол. Серед галузей переробної промисловості у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів внесено 66 млн дол. прямих інвестицій, виготовлення виробів із деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність – 24,4 млн дол., виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 14,7 млн дол.

На підприємствах сільсько-лісового та рибного господарства акумульовано 24,3 млн дол. (13,5% загального обсягу) прямих інвестицій, оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,4 млн дол. (4,1%), в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, – 7,3 млн дол. (4,1%).

Вагому частку (52,7%) іноземного капіталу зосереджено у Вінниці – 94,7 млн дол. Також значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено у Козятинському районі – 19 млн дол. (10,6%), Барському районі – 8,3 млн дол. (4,6%). Серед інших регіонів області провідні місця за обсягами іноземних інвестицій утримують м. Ладизин, м. Козятин, Липовецький, Вінницький, Тульчинський, Тиврівський райони.

Що стосується динаміки іноземного інвестування на Вінниччині, то, як свідчать дані, обсяг іноземних інвестицій у Вінницьку область у 2015–2016 рр. порівняно з попередніми рока-

ми різко знизився. Ця тенденція є цілком логічною через те, що інвестор приймає рішення про вкладання коштів лише тоді, коли для цього є найсприятливіші умови. Але у Вінницькій області, як і загалом в Україні, умови інвестування останнім часом погіршилися передусім через дію несприятливих чинників загальнонаціонального значення, таких як економічна і політична нестабільність, різка девальвація національної валюти та пов'язані з нею інфляційні очікування.

Основними галузями промисловості є виробництво продуктів харчування, енергетика, машинобудування, хімічна та нафтохімічна промисловість. Вінницька область має розгалужену мережу автомобільних доріг загальнодержавного і місцевого значення. До потенційних можливостей Вінницької області належать природні ресурси, найбільшим з яких є високоякісні орні землі, економічний, виробничий та туристично-рекреаційний потенціал, інфраструктура, яка забезпечує доволі зручну доступність до регіону. Попри це, подальший розвиток регіону найбільше залежатиме від ефективності використання найвагомішого капіталу, яким є людські ресурси, а також здатності розвинути науково-технічний потенціал та інтегрувати його у виробничі процеси.

Поліпшити інвестиційну активність вітчизняного інвестора можна за рахунок залучення коштів населення через систему споживчого кредитування, спрямованого на придбання товарів вітчизняного виробництва, що створює передумови формування стійкого платоспроможного попиту на продукцію вітчизняних підприємств. Для активізації споживчого кредитування як одного з напрямів поліпшення інвестиційного клімату доцільним було б надавати споживчі кредити на купівлю вітчизняних товарів за нижчими ставками, ніж на купівлю імпортованих товарів.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Диференціація рівня розвитку регіонів України зумовлює необхідність використання диференційованого підходу до впровадження регіональної державної політики шляхом збільшення самостійності регіонів у визначенні довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку регіону, у виборі засобів її реалізації; формування та забезпечення ефективного перерозподілу синтезованого капіталу регіону, формування доходів і видатків бюджету області органами регіонального управління; участі органів місцевого самоврядування, територіальних громад та залучення населення до процесів управління й вирішення соціально-економічних проблем розвитку області.

Основними проблемами розвитку Вінницької області, які перешкоджають гармонійному розвитку регіону, є обмеженість власних інвестиційних ресурсів підприємств для модернізації виробництва, висока питома вага зайнятих

у неофіційному секторі економіки, недостатня пропозиція робочих місць у сільській місцевості, нераціональне використання земельних ресурсів, низький рівень професіоналізму представників інститутів громадянського суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Головне управління статистики у Вінницькій області. URL: vn.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 23.05.2019).
2. Інвестиційний портал Вінницької області. URL: <http://vininvest.gov.ua> (дата звернення: 24.06.2019).
3. Кобеля З.І., Кутаренко Н.Я. Інвестиційний потенціал України в умовах фінансово-економічної кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С. 32–37.
4. Крихівська Н.О. Інвестиційна привабливість України: основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 260–264.

REFERENCES:

1. InvestmentportalofVinnytsiaregionURL:<http://vininvest.gov.ua>.
2. The Main Department of Statistics in Vinnytsia Oblast URL: www.vn.ukrstat.gov.ua.
3. Z. Kobel (2017). *Investytsiynyy potentsial Ukrayiny v umovakh finansovo-ekonomichnoyi kryzy* [Investment potential of Ukraine in the conditions of the financial and economic crisis]. *Investments: practice and experience*, no. 22, p. 32-37.
4. N. Krygowska (2017) *Investytsiyna pryvablyvist' Ukrayiny: problemy ta rishennya* [Investment attractiveness of Ukraine: problems and solutions]. *Economy and society*, no 9, p. 260-264.